

Huippuun katsova urheilu

18.6.2026

Suomalaisessa urheilukeskustelussa huippu-urheilu saa usein aseman, jossa se ei näyttäydy vain yhtenä osana kokonaisuutta vaan koko järjestelmän suuntaa määrittävänä mittapuuna. Tässä artikkelissa tarkastellaan, miten tällainen asetelma rakentuu erityisesti Olympiakomitean aseman, mittareiden ja näkyvyyden kautta sekä millaisia seurauksia sillä on muun urheilun arvottamiseen.

Huippu ohjaa katsetta

Kun urheilua tarkastellaan pyramidin kautta, huomio suuntautuu lähes väistämättä huipulle. Tämä ei johdu pelkästään näkyvyydestä, vaan siitä, että huippu-urheilu on järjestelmän helpoimmin mitattava osa. Kansainväliset kilpailut, mitalit ja sijoitukset tuottavat selkeitä tuloksia, joita voidaan vertailla yli lajien ja maiden.

Juuri tässä tapahtuu olennainen siirtymä. Huippu ei ole enää vain yksi taso urheilujärjestelmässä, vaan siitä tulee näkökulma, jonka kautta koko kenttää aletaan tarkastella. Samalla se alkaa määrittää sitä, mitä pidetään onnistumisena, arvokkaana ja tavoiteltavana.

Olympiakomitea huipun rakenteena ja rakentajana

Suomessa huipun keskeinen toimija on Suomen Olympiakomitea. Sen rooli on rajattu huippu- ja olympiaurheiluun, ja sen tehtävänä on parantaa suomalaisten urheilijoiden edellytyksiä menestyä kansainvälisesti.

Tämä rajaus tekee toiminnasta omalla tavallaan rationaalista. Kun resurssit ovat rajalliset, niitä kohdennetaan sinne, missä tuloksia voidaan mitata, vertailla ja osoittaa mahdollisimman näkyvästi. Tässä mielessä Olympiakomitea toimii täsmälleen sen logiikan mukaisesti, jolle koko huippu-urheilujärjestelmä rakentuu.

Vaikutus ei kuitenkaan jää Olympiakomitean omaan tehtäväkenttään. Sen käyttämät painotukset ja arviointitavat vahvistavat laajemminkin käsitystä siitä, että urheilun merkitys näyttäytyy ennen kaikkea huippusuoritusten kautta.

Mittarit muuttavat merkitystä

Ongelma ei synny siitä, että huippu-urheilua seurataan ja tuetaan vaan vasta silloin, kun huipun mittarit alkavat määrittää koko urheilun arvoa. Kun menestys ymmärretään ensisijaisesti mitaleina, sijoituksina ja kansainvälisinä tuloksina, muu urheilu alkaa vähitellen näyttäytyä välineenä niiden tuottamiseen.

Tällöin seuratoiminta alkaa näyttäytyä ennen kaikkea väylänä huipulle. Harrastamisen arvo sidotaan siihen, kuinka hyvin se tukee valikoitumista ja kilpailullista etenemistä, vaikka sen merkitykset ovat käytännössä paljon laajemmat. Urheilun arvo ei kuitenkaan rajoitu huippuun. Se rakentuu myös arjessa, yhteisöissä ja paikallisessa toiminnassa, joita ei voi mitata samalla tavalla.

Näkyvyys ja näkymättömyys

Huipun asemaa vahvistaa sen kytkeytyminen mediaan ja rahoitukseen. Näkyvyys lisää rahoittajien kiinnostusta, rahoitus parantaa edellytyksiä menestykselle ja menestys tuottaa lisää näkyvyyttä. Kyse ei ole yksittäisten toimijoiden valinnoista, vaan rakenteellisesta ilmiöstä. Järjestelmä palkitsee toimintaa, joka on helposti mitattavaa, näkyvää ja kerrottavissa menestyksen kielellä. Siksi huomio kohdistuu ennen kaikkea huippuun, vaikka valtaosa urheilun arjesta rakentuu muualla.

Huipun korostuminen näkyy erityisen selvästi niissä lajeissa ja toimintaympäristöissä, jotka eivät kuulu olympiajärjestelmän ytimeen. Näissä yhteyksissä toiminnan keskiössä ovat usein yhteisöllisyys, harrastamisen jatkuvuus ja paikallinen merkitys, eivät kansainväliset tulokset tai huippusuoritusten logiikka.

Nämä katvealueet eivät synny sattumalta, vaan siitä, että järjestelmä tunnistaa ja palkitsee ennen kaikkea sellaisen toiminnan, joka sopii huippu-urheilun rakenteiden luomiin määritelmiin.

Huippu ei ole koko totuus

Keskeinen kysymys ei siis ole huippu-urheilun oikeutuksessa, vaan sen mittakaavassa ja asemassa. Jos koko urheilukenttää tarkastellaan vain huipun ehdoilla, varjoon jäävät vaikutukset, jotka liittyvät terveyteen, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Huippu on tärkeä osa urheilua, mutta se ei yksin kykene kertomaan, mitä urheilu yhteiskunnassa merkitsee.

Artikkeli on osa sarjaa, jossa tarkastellaan urheilua, huippu-urheilua ja urheilujärjestelmää urheilupyramidi-

käsitteen eri näkökulmista. Aiemmin ilmestyneet artikkelit:

Urheilun pyramidi**Kimmo Kulmala**
Lehtori
SEAMK

Kirjoittaja toimi lehtorina SEAMKin urheiluliiketoiminnan tradenomikoulutuksessa ja Urheiluakatemia-vastaavana.

Lähteet ja lukemista

Häkli, T. (2023). Eurooppalaisen urheilun malli toimii puutteellisesti EU:n urheilupolitiikassa. *Liikunta & Tiede, 5*/2023, 22–24.

Lehtonen, K. (2020). Urheilun pyramidimalli liikuntakulttuuristen tulkintojen ja ymmärrysten kehysrakenteena valtion liikuntapoliittisissa asiakirjoissa. *Kulttuurintutkimus, 37(*3-4), 33-46.

Nummela, A., Aarresola, O., Mononen, K., & Paavolainen, L. (2016). *Urheilijan polun huippuvaihe: menestykseen vaikuttavat tekijät sekä tutkimus-, kehittämis- ja asiantuntijatoiminnan painopisteet 2013 – 18.* (KIHUn julkaisusarja nro 51).

Rantala, K. M. (2011). *Keinoja kaihtamatta: huippu-urheilun modernisoituminen 1900-luvulta nykypäivään ja Suomen Olympiakomitea osana muutosta*. (Suomen historian pro gradu -tutkielma). Itä-Suomen yliopisto.

Valtonen, S., & Ojajärvi, S. (2015). *Liikunnan mediajulkisuus ja päätöksenteko*. (Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 11).